

“Tots els diaris estrangers esperaven un model polític a la italiana: comunistes i democratacristians”, explica Jaume Guillamet. / CONSUELO BAUTISTA

JAUME GUILLAMET Periodista, historiador i autor d’*‘El desafiament català’*

“La premsa internacional veié Catalunya com un actor especial de la Transició”

Marc Andreu

Jaume Guillamet (Figueres, 1950), periodista i historiador destacat en l'estudi de la premsa catalana, ha fet un viatge a l'estranger. Acompanyat pel seu grup de recerca de la Universitat Pompeu Fabra (Marcel Mauri, Ruth Rodríguez-Martínez, Francesc Salgado i Christopher Tulloch), Guillamet signa a *El desafiament català. Un relat internacional de la Transició (1975-1978)* (L'Avenç) una crònica ben trenada a partir de les notícies sobre la Catalunya de l'època en deu diaris de referència: *Le Monde*, *Corriere della Sera*, *La Stampa*, *La Repubblica*, *The Times*, *The Daily Telegraph*, *The Guardian*, *The Financial Times*, *The New York Times* i *The Washington Post*. El resultat és més un llibre de divulgació històrica d'òptica original que no pas una anàlisi acadèmica, que han deixat per a un altre volum: *El periodismo en las transiciones políticas* (Biblioteca Nueva).

Pregunta. Durant la Guerra Civil la premsa estrangera fou cabdal. També durant la Transició?

Resposta. Sí, però hi ha diferències. La Guerra Civil és l'última gran batalla ideològica, també del periodisme. A la Transició, la premsa internacional dona un suport clar al canvi, però, al mateix temps, és crítica i pragmàtica. Al referèndum de la reforma política de 1976, l'oposició va demanar l'abstenció; en canvi, tota la premsa internacional feia com *The*

Guardian: “Cal que diguin sí; podran escollir un Parlament”.

P. Això és pragmatisme. La part crítica, també a *The Guardian*, diu coses tan poc difoses com que les eleccions de 1977 no van ser democràtiques.

R. Exacte. La premsa internacional volia que Espanya fos una democràcia i va donar suport a la Transició, però, alhora, va denunciar la falta de garanties democràtiques i els errors del Govern. També constata, d'entrada, que calia restituir l'autonomia a Catalunya i al País Basc.

P. Què més evidencia aquest relat històric construït des de fora i que, des de dins, no veïem?

R. La premsa internacional re-

coneix Catalunya com un actor important de la Transició, al costat del Rei, el Govern i l'oposició. Al Rei li posa molta pressió, perquè desconfia de la seva capacitat. A l'oposició no li dona gaire importància perquè no la veu capaç de forçar la reforma. Però això no passa amb Catalunya, que és vista com actor polític especial perquè té una oposició unida, amb suport popular i un projecte propi.

P. Això es descobreix a les manifestacions de Barcelona de febrer de 1976, quan *Le Monde* fa l'editorial que dona títol al llibre?

R. *Le Monde* és el diari que més coneix Catalunya i en fa grans reportatges. La premsa italiana pensa en els comunistes i

l'extrema dreta. I l'aproximació anglosaxona està en funció dels fets, les notícies. Tots vénen a descobrir la regió industrial, amb història i llengua pròpies, amb una reivindicació que ve de la República i una oposició que inclou des dels comunistes fins a la burgesia. Aixeca expectació un titular de *The Times*: “Els banquers parlen per Catalunya”. Els banquers són Jordi Pujol i Ramon Trias Fargas, i al febrer de 1976 tots van a les manifestacions.

P. Pujol signa el manifest per l'amnistia, però no va a la manifestació de l'1 de febrer. A les seves memòries no esmenta tampoc la del dia 8.

R. En tot cas, el febrer de 1976 és molt potent i el “desafiament” que *Le Monde* eleva a editorial ja el fan servir els anglosaxons. La millor crònica de la manifestació del dia 8 és la de Harold Sieve a *The Daily Telegraph*, on ja surt la paraula *desafiament*. Henry Giniger també la fa servir a *The New York Times*. *Le Monde* consagra la idea: Catalunya desafia el Rei i el primer Govern de la Transició.

P. Causa sorpresa que Pujol, “el Suárez català”, no guanyi les eleccions de 1977.

R. Tots els diaris esperen un model polític a la italiana: comunistes i democratacristians. Però el 1977 guanyen els socialistes, el PSUC queda segon i Pujol, tercer en diputats però quart en vots, empatat amb la UCD. Què hauria passat si hagués guanyat Pujol?

P. La premsa estrangera reflecteix que Pujol apostava per una transició lenta i dona a entendre que havia acordat amb Rodolfo Martín Villa no restablir la Generalitat, precisament. Això s'expli- cava així, aquí?

R. És probable. El problema és que es parla molt però se sap molt poc de la Transició.

P. Destil·lar el procés sense apriorismes és el valor que té la premsa estrangera?

“El febrer de 1976 es va veure com un desafiament català al Rei i al procés”

“Els diaris de fora volien una Espanya democràtica i a l'OTAN; no tenien ‘parti pris’”

R. La premsa estrangera es fixa en el més important. I la distància li dona neutralitat i llibertat. No oblidem que el periodisme espanyol està condicionat per una Llei de Premsa vigent fins a l'abril de 1977. I fins a la Constitució són sancionables la falta de respecte al Rei, a la unitat d'Espanya i a les Forces Armades. També hi ha condicionants polítics. Les empreses periodístiques vénen del franquisme i s'inclinen pels seus hereus: UCD i AP. La majoria dels periodistes estem a favor de l'oposició. Només la premsa internacional guarda la distància. Però tot el periodisme d'aleshores té una gran passió pels fets; ara això no passa.

P. A fora també desmitifiquen el retorn de Tarradellas: “Com Madrid compra els catalans”, titula *The Guardian*.

R. *The Times* creu que el retorn de Tarradellas legitima la república i és incompatible amb la monarquia. Quan el Rei l'accepta, el diari cita Orwell i diu: “És una de les ocasions públiques més memorables de la història europea recent”. Però, després, els diaris estrangers veuen la jugada de Suárez i el to gaullista de Tarradellas, i posen en relleu que els elegits a les urnes, el que ells valoren d'una democràcia, són uns altres.

P. No hi ha *parti pris*, doncs?

R. Exacte: no hi ha *parti pris*. El que vol la premsa internacional és que Espanya sigui una democràcia i s'incorpori a Europa i a l'OTAN. Entén que l'autonomia de Catalunya i el País Basc són condició *sine qua non*, però no té prejudicis sobre la fórmula.

P. Encara és important el que diu la premsa internacional avui?

R. És evident. La premsa internacional mira Espanya i veu que Catalunya viu un moviment polític que planteja la secessió. I s'ho mira sense *parti pris*.

Pressions reials

El corresponsal de *The Daily Telegraph* Harold Sieve és qui

va cobrir amb més detall la manifestació per l'amnistia del 8 de febrer de 1976 i les protestes obreres durament reprimides que, deu dies després, van deslluir la primera visita de Joan Carles I a Catalunya. El duc de Wellington, amb forts lligams a Espanya, va enviar una carta al director titllant Sieve de “socialista”. I el periodista va replicar: si atribuïa al Rei els actes del Govern era perquè el

monarca espanyol no era com la reina d'Anglaterra.

A final de març de 1976, Sieve va ser rellevat de la corresponsalia del diari de més difusió del Regne Unit. Jaume Guillamet creu que la hipòtesi que hi hagué pressions de Joan Carles I és versemblant, atès que “hi ha documentada una queixa del Rei a Henry Kissinger, via ambaixador, que *The Washington Post* i *The New York Times* el tractaven malament”.